ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 11

Ünite

BEŞERÎ SİSTEMLER

Konu

- Doğal Kaynaklar
- Türkiye'nin Ekonomi Politikaları ve Sektörel Dağılım

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr

3. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1 Ekonomik etkinliklerin gelişmesi ve çeşitlenmesinde etkili olan doğal kaynaklar, beşerî faaliyetlerle sıkı bir ilişki içindedir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

2 İlk çağlardan itibaren kullanılan bazı kaynaklar, günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir. Önceden kullanımı sınırlı olan bazı doğal kaynakların günümüzde kullanımı yaygınlaşmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

3

Neolitik Çağ'da başlayan tarımsal faaliyetler sayesinde topraklar ekonomik yönden değer kazanmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

4 Geçmişte basit tekniklerle işlenen madenlerin günümüzde çıkarılması ve işlenmesine yönelik kullanılan yöntem ve teknikler ciddi anlamda değişime uğramış ve madenlerin kullanım alanı da yaygınlaşmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

5 Enerjinin elde edilmesi, turizm, balıkçılık, ulaşım ve sanayi gibi alanlarda suya ihtiyaç duyulması, bu kaynağın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

6

İlk çağlarda yel değirmenlerinin, Sanayi Devrimi'ne kadar da yelkenli gemilerin hareket ettirilmesinde yaygın olarak kullanılan rüzgâr, gelişen teknoloji ve artan enerji ihtiyacına bağlı olarak son yıllarda oldukça önem kazanan bir kaynak hâline gelmiştir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

7

XIX. yüzyılın en önemli enerji kaynağı olan kömür, XX. yüzyılda yerini petrole bırakmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

8	Günümüzde ülkelerin kalkınması; sahip oldukları zengin kaynaklar, teknoloji, iş gücü ve sermaye birikimi sayesinde gerçekleşmektedir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
9	Belirli bir gelişmişlik seviyesine ulaşmış bazı ülkeler sahip oldukları zenginlikleri en verimli şekilde değerlendirerek refah düzeylerini en üst seviyeye çıkarmıştır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
10	Sahip olduğu kaynaklar açısından fakir ülkeler, bazen zengin kaynaklara sahip ülkelere göre büyüme performansı açısından daha iyi seviyede olabilmektedir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
11	Doğadaki mevcut kaynakların çeşitliliği açısından önemli bir ülke olan Türkiye; ekonomisine katkı sağlayan bor, mermer ve krom gibi madenler bakımından oldukça zengindir. Ancak günümüzde küresel anlamda ön planda olan petrol, doğal gaz ve taş kömürü bakımından aynı zenginliğe sahip değildir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
12	Türkiye'de iklimin ve yeryüzü şekillerinin kısa mesafelerde değişmesi; toprak çeşitliliğini beraberinde getirmiş, böylece Türkiye'nin tarımsal üretim potansiyeli artmıştır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
13	17 Şubat 1923 tarihinde toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda yeni kurulacak devletin ekonomik yapısının milliyetçi ve liberal özellikte olması fikri benimsenmiştir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
14	1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurularak 1963 yılından itibaren 5 yıllık kalkınma planları uygulanmaya başlamıştır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

15 1980'den itibaren 24 Ocak Kararları olarak bilinen "İhracata Dayalı Sanayi Stratejisi Düzenlemeleri" uygulamaya konulmuştur. Bu kararlara göre Türkiye ekonomisi, dışa kapalı bir ekonomik modelden dışa açık ve küresel ekonomiye uyum sağlayabilen serbest ekonomi modeline geçmiştir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

16 Türkiye'de ekonomik politikalar içinde mekânsal gelişim farklılıklarının azaltılması ve az gelişen bölgelerin ekonomik gelişimlerinin sağlanması amacıyla birçok proje ve uygulama devreye konulmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

17 Ülke ekonomileri tarım, sanayi ve hizmetler sektörlerinden oluşmaktadır. Bu sektörlerin birinde meydana gelen değişim diğerlerini de etkilemektedir. Sektörlerin ülke ekonomilerindeki payı, ülkenin gelişmişlik düzeyi hakkında önemli fikirler vermektedir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

18

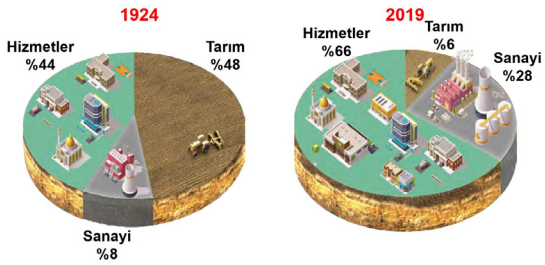

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye ekonomisindeki sektörlerin gayrisafi millî hasıla (GSMH) içindeki payları incelendiğinde en yüksek oranın tarıma ait olduğu görülmektedir. Günümüzde bu dağılımdaki en yüksek pay hizmetler sektörüne aittir. Sanayinin gayrisafi millî hasıla içindeki payı artarken tarım sektörünün payı azalmaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
0 - 22	23 - 27	28 - 36	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12. maddelerin konu özeti

13-14-15-16-17-18. maddelerin konu özeti

Eşleştirme

Aşağıda verilen Türkiye'deki gelişmeleri ait olduğu dönemler ile doğru olarak eşleştiriniz.

1. Teşviki Sanayi Kanunu çıkarıldı.
2. Kalkınma planları uygulanmaya başlandı.
3. Serbest ekonomi modeline geçildi.
4. İzmir İktisat Kongresi yapıldı.
5. Devlet Planlama Teşkilatı kuruldu.
6. Merkez Bankası kuruldu.
7. İhracata dayalı ekonomik büyüme hedeflendi.
8. Aşar vergisi kaldırıldı.
9. Büyük sermayeli yatırımların devlet tarafından yapılması planlandı.

A. 1923 - 1929 Dönemi

B. 1930 - 1950 Dönemi

C. 1950 - 1960 Dönemi

Ç. 1960 - 1980 Dönemi

D. 1980'den Sonraki Dönem

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Ekonomi politikası	Tükenebilen	Tarım	Kömür	Devlet
Jeotermal	Hizmetler	Güneş	Liberal	Gelişmiş
Tükenmeyen	Hidroelektrik	Devlet Planlama Teşkilatı	On birinci	Petrol
Japonya	İkinci Dünya Savaşı	Doğal kaynak	Serbest	

1. Teknolojinin ve insan aklının rolü haricinde doğal süreçlerle oluşmuş, mal ve hizmet üretimi için gerekli olan kaynaklara ..... denir.
2. Petrol, kömür, doğalgaz ..... enerji kaynakları arasında yer almaktadır.
3. Dalga, su, rüzgar ..... enerji kaynakları arasında yer almaktadır.
4. XIX. yüzyılın en önemli enerji kaynağı olan kömürün yerini XX. yüzyılda ..... almıştır.
5. Bulutluluk oranının az olduğu bölgelerde ..... enerjisi potansiyeli fazladır.
6. ABD, Kanada, Rusya gibi ülkeler sahip oldukları kaynakları en verimli şekilde kullanan ..... ülkelere örnek olarak gösterilebilir.
7. Sanayi Devrimi'nin başlamasına neden olan ..... demirin eritilmesinde kullanılan bir enerji kaynağıdır.
8. ..... petrol, kömür, doğal gaz gibi kaynaklar açısından fakir olmasına rağmen bu kaynaklar yönünden zengin olan çoğu ülkeye göre büyüme performansı açısından daha iyi seviyededir.
9. Türkiye'nin yeryüzü şekilleri açısından yakın zamanda oluşmuş genç bir araziye sahip olması ..... enerji kaynaklarını artırmıştır.
10. Türkiye'nin engebeli yeryüzü şekilleri ile çok sayıda akarsuya sahip olması, ... enerji üretimini olumlu yönde etkilemektedir.
11. ..... devletlerin belli ekonomik hedeflere ulaşabilmek için kararlar alması ve bu doğrultuda uygulamalar yapmasıdır.
12. 1950'li yıllar, Cumhuriyet tarihinin ikinci ..... dönemi olmuştur.
13. 1938 yılından itibaren uygulamaya konulmak üzere İkinci Sanayi Planı hazırlanmış, ancak .....nedeni ile uygulanamamıştır.
14. 1950 - 1960 döneminde özel sektörün ticaret ve sanayi sektörlerine yönelik girişimlerinin yanı sıra büyük sermayeli yatırımların ..... tarafından yapılması planlanmıştır.
15. 1960 yılında ..... kurularak 1963 yılından itibaren 5 yıllık kalkınma planları uygulanmaya başlamıştır.
16. 1980'den sonraki dönemde Türkiye ekonomisi, dışa kapalı bir ekonomik modelden dışa açık ve küresel ekonomiye uyum sağlayabilen ..... ekonomi modeline geçmiştir.
17. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye ekonomisindeki sektörlerin gayrisafi millî hasıla (GSMH) içindeki payları incelendiğinde en yüksek oranın ..... sektörüne ait olduğu görülmektedir.
18. Günümüzde Türkiye ekonomisindeki sektörlerin gayrisafi millî hasıla (GSMH) içindeki payları incelendiğinde en yüksek oranın ..... sektörüne ait olduğu görülmektedir.
19. 2019 - 2023 yılları arasında ..... Kalkınma Planı'nı uygulamaktadır.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Türkiye'nin yüksek ve engebeli olması, hidroelektrik potansiyelinin yüksek olmasını sağlamıştır.

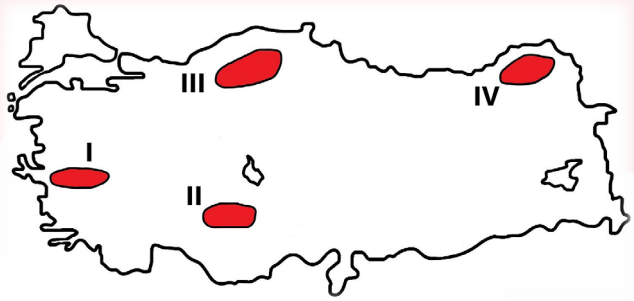

Haritadaki işaretli alanların yer şekilleri özellikleri düşünüldüğünde hangilerinde bulunan akarsuların hidroelektrik potansiyeli daha yüksektir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) II ve IV E) III ve IV

2. Nüfus artışı, sanayileşme, insanların refah seviyesinin yükselmesi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak ilerleyen yıllarda Türkiye'de enerji talebi daha da artacaktır. Linyit haricindeki fosil yakıtlar bakımından zengin olmayan Türkiye, yenilenebilir enerji kaynakları açısından ise potansiyeli yüksek bir ülkedir.

Aşağıdakilerden hangisinde tükenebilen doğal kaynaklar kullanılarak enerji üretimi yapılmaktadır?

A) Buharkent (Aydın) Jeotermal Enerji Santrali
B) Dinar (Afyonkarahisar) Rüzgâr Enerji Santrali
C) Karapınar (Konya) Güneş Enerji Santrali
D) Çatalağzı (Zonguldak) Termik Santrali
E) Deriner (Artvin) Hidroelektrik Santrali

3. (I) Doğadaki mevcut kaynaklar insan hayatının vazgeçilmez unsurları arasında yer almaktadır. (II) Geçmişten günümüze insanlar, mevcut kaynaklardan çeşitli şekillerde yararlanarak ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmışlardır. (III) Bazı doğal kaynakların tükenebilir olması insanların ihtiyaçlarını sadece tükenmeyenlerden karşılaması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. (IV) Tükenmeyen doğal kaynakların daha az çevre sorununa neden olması bu kaynaklara yönelimi arttırmıştır. (V) Özellikle enerji ihtiyacının karşılanmasında tükenmeyen kaynakların kullanımının yaygınlaşması sürdürülebilirlik açısından da önemli bir yer tutmaktadır.

Doğal kayaklar ve kullanımı ile ilgili olarak yukarıda verilen numaralı ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Doğadaki mevcut kaynaklar, ülkelerin büyüme ve kalkınma sürecinde üretim için gerekli bir faktördür. Dünyada bazı ülkeler sermaye ve teknolojinin yetersizliği nedeniyle sahip oldukları kaynakları işlemeden veya yarı işlenmiş şekilde ihraç etmektedir. Bazen de sahip olunan mevcut kaynakların zenginliği, birtakım olumsuzluklara neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki açıklamaya daha fazla örnek oluşturan bir ülkedir?

A) Rusya
B) Japonya
C) Moğolistan
D) Güney Kore
E) Venezuela

5. Güneş enerjisi, çevre temizliğine olan katkısından dolayı fosil yakıtlara alternatif bir enerji kaynağıdır. Günümüzde konut, iş yeri ve seraların ısıtılması, sıcak su temini, tarım ürünlerinin kurutulması gibi birçok alanda kullanılan bu enerji kaynağı güneşli gün sayısıyla ilişkilidir.

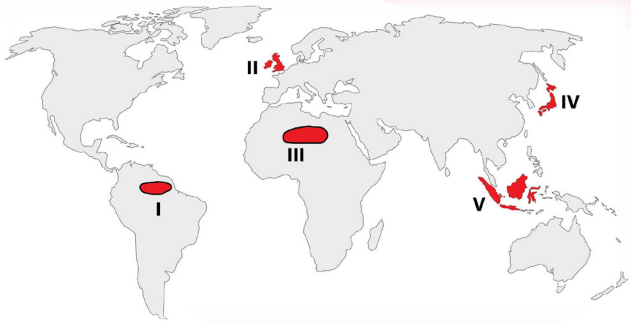

Haritadaki işaretli alanlardan hangisi Güneş'ten enerji üretmek için daha yüksek potansiyele sahiptir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Türkiye küresel anlamda ön planda olan petrol, doğal gaz ve taş kömürü gibi enerji kaynakları bakımından ihtiyacını tam olarak karşılayacak düzeyde rezerve sahip değildir.

Buna göre Türkiye'de enerji ihtiyacının karşılanmasında aşağıdakilerden hangisi daha doğru olacaktır?

A) Yenilenebilir kaynaklardan enerji üretiminin arttırılması
B) Taşkömürü ile çalışan termik santrallerin kapatılması
C) Petrol ithalatı ve ihracatına sınırlama getirilmesi
D) Konutlarda enerji kullanımının sınırlandırılması
E) Sanayide kullanılan enerjinin tamamının yenilenemeyen kaynaklardan sağlanması

7. Türkiye'de Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne toplumsal, siyasi ve iktisadi değişimlere bağlı olarak farklı ekonomik politikalar uygulanmıştır.

- Aşar vergisinin kaldırılması
- İzmir İktisat Kongresi'nin toplanması
- Teşviki Sanayi Kanunu'nun çıkarılması
- Tarımda makineleşmenin teşvik edilmesi

Buna göre Türkiye uygulanan yukarıdaki gelişmeler hangi dönemde meydana gelmiştir?

A) 1923-1929 Dönem
B) 1930-1950 Dönem
C) 1950-1960 Dönem
D) 1960-1980 Dönem
E) 1980'den Sonraki Dönem

8. Aşağıdaki grafiklerde 1924 ile 2019 yıllarına ait Türkiye ekonomisindeki sektörlerin gayrisafi millî hasıla (GSMH) içindeki payları verilmiştir.

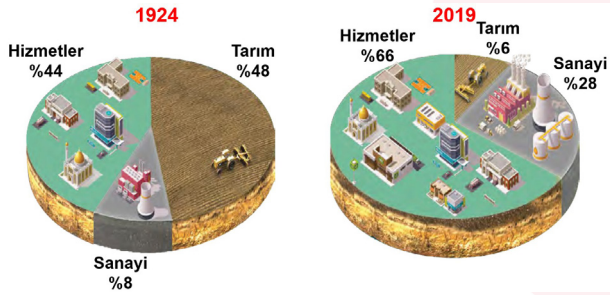

Buna göre grafiklerdeki bilgilerle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) 1924 ve 2019 yıllarında oranı en fazla olan sektörlere farklıdır.
B) Türkiye'nin ekonomik anlamda gelişmişlik seviyesi artmıştır.
C) Sanayi sektörünün gayrisafi millî hasıla içindeki payı artmıştır.
D) 2019 yılında gayrisafi millî hasılanın yarıdan fazlası hizmet sektörüne aittir.
E) Tarımdan elde edilen gelirde büyük oranda azalma meydana gelmiştir.

9. Ekonomik etkinliklerin gelişmesi ve çeşitlenmesinde etkisi büyük olan doğal kaynaklar, beşerî faaliyetlerle sıkı bir ilişki içindedir. Bazen sahip olduğu doğal kaynaklar açısından fakir olan ülkeler, zengin kaynaklara sahip ülkelere göre büyüme performansı açısından daha iyi seviyede olabilmektedir.

Aşağıda verilen ülkelerden hangisi yukarıdaki ifadeye daha fazla örnek oluşturur?

A) Moğolistan
B) Japonya
C) Rusya
D) Amerika Birleşik Devletleri
E) Kanada

10. Aşağıdaki kaynaklardan hangisi tükenebilen (yenilenemeyen) enerji kaynakları arasında yer almaz?

A) Linyit
B) Jeotermal
C) Kömür
D) Petrol
E) Doğal gaz

11. Ülkelerin kalkınma sürecinde ham madde ve enerji ihtiyacını karşılayan kaynakların yanı sıra sermaye, çeşitli makineler, bilgi, iş gücü ve Ar-Ge çalışmalarının da büyük önemi vardır. Ekonomik açıdan yeterince kalkınmamış bazı ülkeler çeşitli ham madde kaynaklarına sahip olmalarına rağmen ihtiyaç duydukları işlenmiş ürünleri diğer ülkelerden satın alırlar.

Gelişmekte olan bazı ülkelerde görülen bu durum üzerinde, aşağıdakilerden hangisinin etkisi daha fazladır?

A) Sanayilerinin yetersiz olması
B) Doğal kaynaklarının yetersiz olması
C) Nüfus artış hızının düşük olması
D) Ülkenin denizlerle bağlantısının olmaması
E) Tarım topraklarının verimsiz olması

12. Türkiye'de, 1923 yılına göre 2020 yılında;

I. Tarımda makineleşme oranı
II. Hizmet sektörünün gayrisafi millî hâsıla içindeki oranı
III. Tarımsal üretimde katma değer

yukarıdakilerden hangilerinde artış olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

13. Türkiye'de bölgesel gelişmişlik bakımından bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bu gelişmişlik farklılıklarını azaltmak ve kaynakları daha etkin kullanmak için bazı bölgesel kalkınma projeleri geliştirilmiştir.

Aşağıdaki Türkiye haritasında beş farklı alan taranarak numaralandırılmıştır.

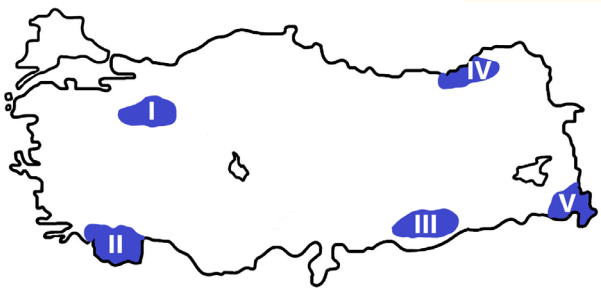

Buna göre taranan alanlardan hangileri, Türkiye'deki bölgesel kalkınma projeleri kapsamında yer almaz?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

Jeotermal enerji, yerkabuğunun çeşitli derinliklerinde birikmiş ısı ve basıncın oluşturduğu sıcaklıkların; bölgesel atmosferik ortalama sıcaklığın üzerinde olan ve çevresindeki yeraltı ve yerüstü sularına göre daha fazla çözülmüş mineraller, çeşitli tuzlar ve gazlar içerebilen sıcak su, buhar ve gazlar ile yüzeye taşınan ısı enerjisidir.

TÜRKİYE JEOTERMAL KAYNAKLAR DAĞILIMI VE UYGULAMA HARİTASI

AÇIKLAMALAR

- Sıcaklığı 70-100°C olan kaynaklar
- Sıcaklığı 50-69°C olan kaynaklar
- Sıcaklığı 25-49°C olan kaynaklar
- Jeotermal Elektrik Santrali
- Elektrik Üretimine Uygun Potansiyel Jeotermal Alan
- Jeotermal Isıtma Yapılan Merkezler

0 40 Km 80 Km 120 Km

Türkiye jeotermal potansiyeli bakımından Avrupa'nın 1. ülkesi ve kurulu güç bakımından ise Dünyanın 4. ülkesi konumundadır. Jeotermal enerjiden elektrik üretiminde ilk beş ülke; ABD, Endonezya, Filipinler, Türkiye ve Yeni Zelanda şeklindedir.

1. **Türkiye'de jeotermal potansiyelinin yüksek olmasının nedenini açıklayınız.**

   .....

   .....

2. **Türkiye'de jeotermal enerjinin kullanım alanlarını yazınız.**

   .....

   .....

Doğal kaynaklarla ilgili aşağıdaki metni okuyunuz ve görselden yararlanarak soruları yanıtlayınız.

Arzu, kazandığı burs sayesinde ekonomi eğitimi almak için New York'a gitti. Üniversite eğitimi süresince ABD'deki farklı eyaletlerin kaynak yönetimi hakkında yaptığı çalışmalara katıldı. Katıldığı bu çalışmalarda doğal kaynakların daha verimli kullanılması ve ekonomik gelişmelere etkisi üzerine önemli incelemeler yapma şansı buldu.

Arzu eğitimini ve araştırmalarını bitirdikten sonra ülkesine döndü. Amacı, yaşadığı kasabada var olan doğal kaynakları en iyi şekilde değerlendirme yollarını bulmak ve ekonomiyi canlandırmaktır. Ancak zorlu bir çalışmanın kendisini beklediğini bilmektedir. Çünkü bu çalışmaları yapabilmesi için ihtiyacı olan önemli faktörleri de temin etmesi ve gerekli kaynakları oluşturması gereklidir.

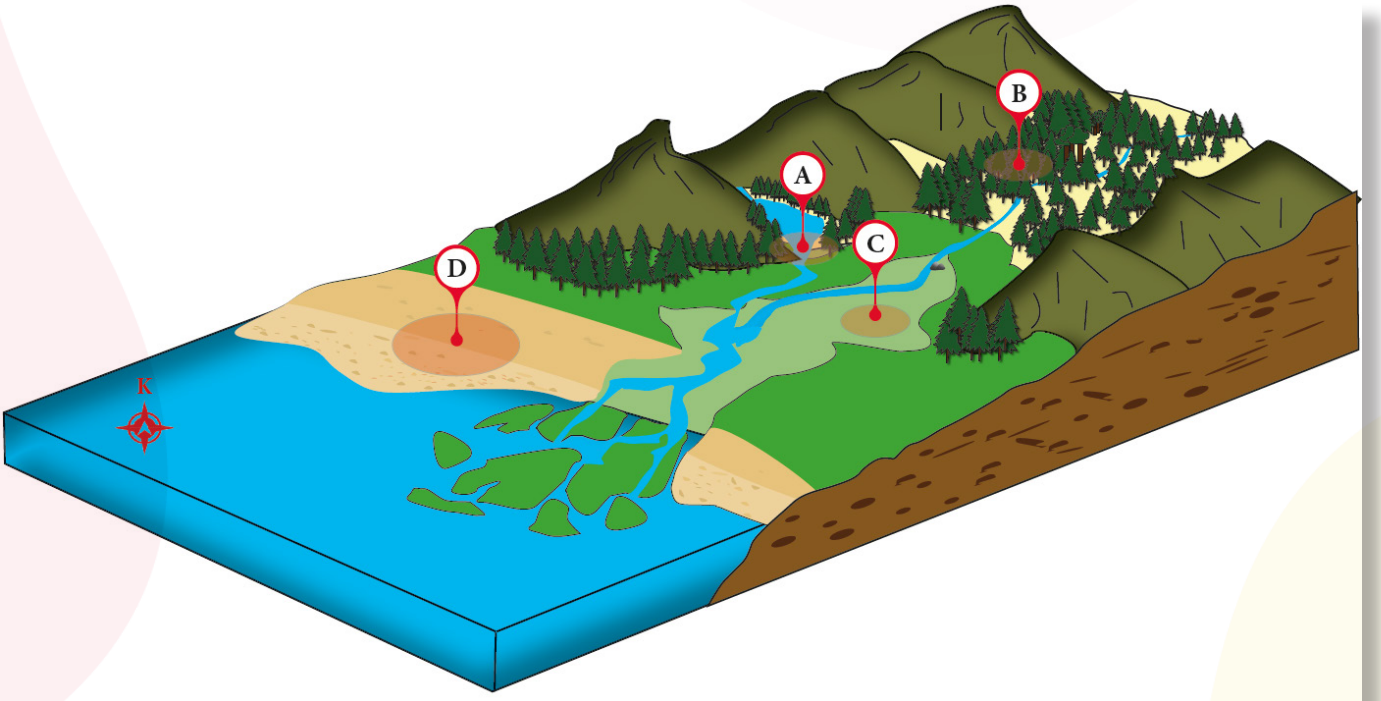

Görsel: Arzu'nun Akdeniz kıyısındaki kasabasına ait arazilerin bir bölümünden kesit

1. **A bölgesinde akarsuyun yatak eğimi fazla ve akım gücü yüksektir. Buna göre A bölgesine ne tür bir tesis inşa edilebilir? İnşa edilecek tesis sayesinde hangi ekonomik faaliyetlerle kasaba ekonomisine katkıda bulunulabilir?**

.....

.....

.....

.....

.....

2. B bölgesindeki vadi verimli ormanlarla kaplıdır. Bu bölgedeki doğal kaynaktan hangi alanlarda ekonomik kazanım sağlanabilir?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Kasabanın C bölgesi alüvyal topraklarla kaplıdır. C bölgesinde yapılacak ekonomik faaliyetlerle kasaba ekonomisine hangi alanda katkı sağlanabilir?

.....
.....
.....
.....
.....

4. D bölgesinde hangi ekonomik faaliyetler ile kasaba ekonomisine katkı sağlanabilir?

.....
.....
.....
.....
.....

5. Arzu'nun doğal kaynakları kullanarak yapacağı ekonomik atılımlar için gerekli olan beşerî kaynaklar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....

Sınıflandırma

Şemayı aşağıdaki doğal kaynaklar ile doğru olarak doldurunuz.

Güneş	Petrol	Madenler	Dalga
Toprak	Kömür	Rüzgâr	Hayvanlar
Doğal gaz	Su	Orman	Jeotermal

DOĞAL KAYNAKLAR

- **Yenilenebilir (Tükenmeyen) Doğal Kaynaklar**
  -
  -
  -
  -
  -
  -
  -
  -
- **Yenilenemeyen (Tükenebilen) Doğal Kaynaklar**
  -
  -
  -
  -

Haritayı Kullan

Aşağıdaki haritada 1988 - 2017 arasındaki yıllık ortalama günlük güneşlenme süresi (saat/gün) verilmiştir.

Yıllık Ortalama (1988-2017) Günlük Güneşlenme Süresi (saat/gün)

4.00 - 4.25	4.26 - 4.50	4.51 - 4.75	4.76 - 5.00	5.01 - 5.25	5.26 - 5.50	5.51 - 5.75	5.76 - 6.00	6.01 - 6.25	6.26 - 6.50	6.51 - 6.75	6.76 - 7.00	7.01 - 7.25	7.26 - 7.50	7.51 - 7.75	7.76 - 8.00	8.01 - 8.25	8.26 - 8.50	8.51 - 8.75

1. Haritada işaretlenen, yıllık ortalama günlük güneşlenme süresinin <u>en az</u> ve <u>en fazla</u> olduğu illeri tabloya yazınız.

	Günlük güneşlenme süresi EN AZ olan iller	Günlük güneşlenme süresi EN FAZLA olan iller
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

2. Türkiye'de güneşlenme süresinin genel dağılışını açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

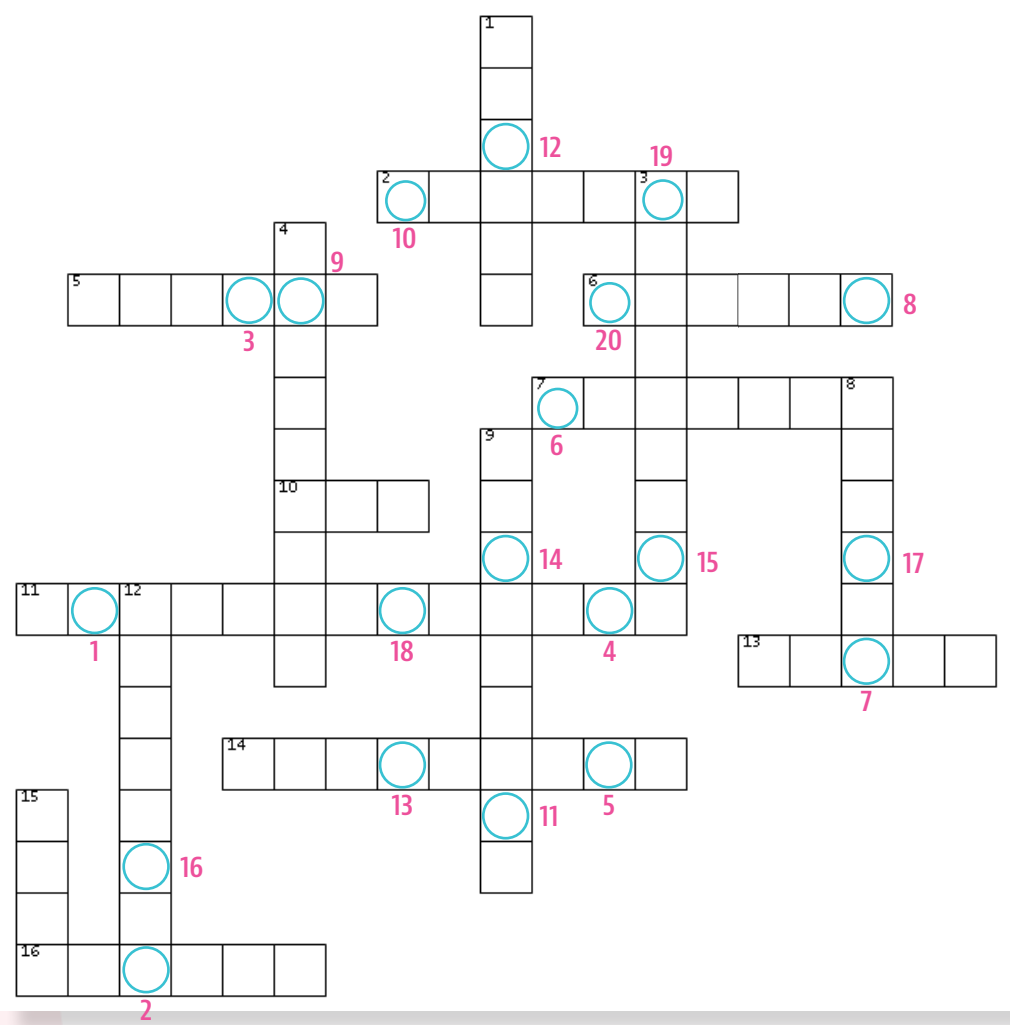

SOLDAN SAĞA

2. Türkiye'nin daha fazla dışa açılma ve küresel ekonomiyle bütünleşebilme gibi amaçlarla 1980'den sonra uyguladığı ekonomi modeli
5. Petrol, doğal gaz, taş kömürü, linyit gibi fosil yakıtlar kullanılarak enerji üretilen santraller
6. Atölye ve fabrikalarda, hammaddenin işlenerek mamul madde elde edilmesi süreci
7. Dış satım
10. Paleolitik Çağ'da insanların, avlanmak ve hayvanlardan korunmak amacıyla kesici ve delici aletler yaptığı doğal kaynak
11. Akarsular üzerine kurulan barajlar sayesinde enerji üreten santraller
13. Orta ve Doğu Karadeniz'deki illeri kapsayan projenin kısa yazılışı
14. IX. yüzyılda İngiltere'de konutları ısıtmak için kullanılmasının yanı sıra enerji kaynağı olarak da demir cevherini eritmek amacıyla kullanılan enerji kaynağı
16. Geçmişte yel değirmelerinde günümüzde enerji üretiminde kullanılan yenilenebilir doğal kaynak

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Rezervinin önemli bir bölümüne Ortadoğu ülkelerinin ve Venezuela'nın sahip olduğu tükenebilen enerji kaynağı
3. 1933 yılında tekstil ürünlerinin üretimi ve ticaretini gerçekleştirmek üzere kurulan kurum
4. Türkiye'nin 2020 yılı gayrisafi millî hasılasında en fazla paya sahip olan sektör
8. Neolitik Çağ'da başlayan tarımsal faaliyetler sayesinde ekonomik yönden değer kazanan doğal kaynak
9. Yerkabuğunun çeşitli derinliklerinden sıcak su, buhar ve gazlar ile yüzeye taşınan ısı enerjisi
12. Kullanımı giderek artan petrol ve taş kömürüne göre daha az hava kirliliğine neden olan yenilenemeyen enerji kaynağı
15. 1925 yılında tarım ve hayvancılığın gelişmesi için kaldırılan vergi

ANAHTAR KELİME

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Kelime Avı

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimeye ulaşınız.

1. Endüstri	İANSYA	4
2. Milli hasıla	RSFİYAAGİ	13
3. Dış alım	TLİHTAA	
4. Sıcak su	TERJAOMEL	18, 17
5. Taş Devri	POİİLALEKT	
6. Volkan camı	DNSİEYİOB	7
7. Kalkerin başkalaşması	ERMREM	14
8. Fosil yakıt	TLYİİN	1
9. Özendirme	TVEİKŞ	10
10. Ekonomi	STTİAKİ	12, 19
11. Serbest ekonomi	LLİAEBR	9, 5
12. Tükenen doğal kaynak	ĞAZGALOD	11
13. Tükenmeyen doğal kaynak	ŞNGEÜ	6
14. Kuzey Amerika ülkesi	NAKAAD	15
15. İşlenmemiş	ADDEMMAH	8
16. Petrol ülkesi	ANVEELEUZ	16
17. Fosil kökenli enerji kaynağı	LTOEPR	2
18. Değerli madde	NDEMA	3

ANAHTAR KELİME

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME

1. A 2. D 3. D 4. A 5. Ç 6. B 7. D 8. A 9. C

BOŞLUK DOLDURMA

1. Doğal kaynak 2. Tükenebilen 3. Tükenmeyen 4. Petrol 5. Güneş 6. Gelişmiş 7. Kömür
8. Japonya 9. Jeotermal 10. Hidroelektrik 11. Ekonomi politikası 12. Liberal 13. İkinci Dünya Savaşı
14. Devlet 15. Devlet Planlama Teşkilatı 16. Serbest 17. Tarım 18. Hizmetler 19. On birinci

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. E 2. D 3. C 4. E 5. C 6. A 7. A 8. E 9. B 10. B 11. A 12. E 13. A

AÇIK UÇLU SORULAR

1. Türkiye'de Paleozoyik ve Mesozoyik'te oluşmuş arazilere rastlanmakla birlikte ülkenin sahip olduğu arazilerin önemli bir kısmı Senozoyik'te oluşmuştur. Bu nedenle tektonik anlamda genç bir araziye sahip olan Türkiye; yükselti, engebe, volkanik arazi ve sıcak su kaynaklarının fazla olduğu ve depremlerin oldukça sık yaşandığı bir ülkedir. Türkiye'nin, yeryüzü şekilleri açısından yakın zamanda oluşmuş genç bir araziye sahip olması jeotermal enerji kaynaklarını artırmıştır.

2. Elektrik üretimi; buhar ve su ayrıştırıldıktan sonra türbin ve jeneratör ile elektrik enerjisi üretilir.

Isı üretimi; düşük sıcaklık, basınç ve debideki jeotermal kaynaklar sera, organik tarım, ürün kurutma, bölgesel ısı ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla değerlendirilir.

Termal turizm ve sağlık amaçlı kullanımı; insan sağlığına yararlı mineraller içerebilen düşük sıcaklıktaki jeotermal kaynaklı suların sağlık amaçlı kullanılır.

BECERİ TEMELLİ

1. A bölgesine baraj inşa edilebilir. İnşa edilecek barajdan elektrik üretimi, tarımda sulama ve kullanma suyu, tatlı su balıkçılığı alanlarında ekonomiye katkı sağlanabilir. Ayrıca akarsu üzerinde su sporları yapılabilir.
2. B bölgesindeki orman varlığından kâğıt, kereste, mobilya, boya ve ilaç sanayiinde yararlanılabilir. Ayrıca arıcılık ve turizm faaliyetleri de yapılabilir.
3. C bölgesi tarım alanı olarak değerlendirilebilir.
4. D bölgesinde liman, turizm ve balıkçılık faaliyetleri geliştirilerek kasaba ekonomisine katkı sağlanabilir.
5. Arzu'nun mevcut doğal kaynakları değerlendirebilmesi için sermaye, kalifiye iş gücü, teknoloji ve enerji ihtiyacını da karşılaması gerekir.

SINIFLANDIRMA

DOĞAL KAYNAKLAR

- Yenilenebilir (Tükenmeyen) Doğal Kaynaklar
  - Güneş
  - Dalga
  - Rüzgâr
  - Su
  - Orman
  - Hayvanlar
  - Toprak
  - Jeotermal
- Yenilenemeyen (Tükenebilen) Doğal Kaynaklar
  - Petrol
  - Madenler
  - Kömür
  - Doğalgaz

CEVAP ANAHTARI

HARİTAYI KULLAN

1.

	Günlük güneşlenme süresi AZ OLAN iller	Günlük güneşlenme süresi EN FAZLA olan iller
1	Artvin	İzmir
2	Trabzon	Aydın
3	Rize	Muğla
4	Ordu	Antalya
5	Düzce	Mersin
6	Bolu	Şanlıurfa
7	Sakarya	Mardin
8	Kocaeli	Şırnak

2. Bir bölgedeki Güneş'in gökyüzünde görünebildiği süreye güneşlenme süresi denir. Güneşlenme süresinin uzun olması, o bölgede Güneş'ten alınan enerjinin artmasına ve ısınmaya yol açar. Genel olarak güneyden kuzeye güneşlenme süresinin azaldığı ülkemizde güneşlenme süresinin en yüksek olduğu yerler, güney kesimlerdedir. Bu kesimlerde günlük güneşlenme süresi yaklaşık 7 saatten fazladır. Ülkemizde güneşlenme süresinin en düşük olduğu yerler ise Doğu Karadeniz kıyılarıdır. Bu kesimlerde de günlük güneşlenme süresi yaklaşık 5 saatten azdır.

BİL - BUL - ÇÖZ

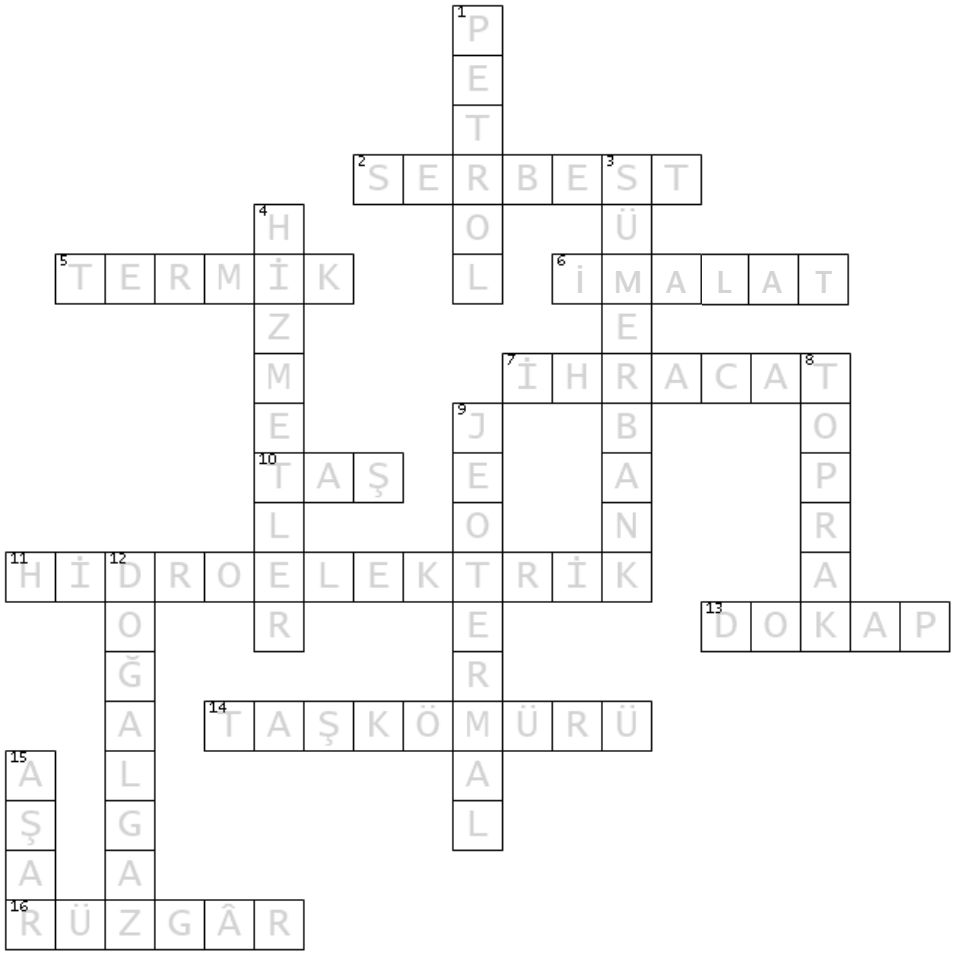

Anahtar Kelime: İZMİR İKTİSAT KONGRESİ

KELİME AVI

1. Sanayi
2. Gayrisafi
3. İthalat
4. Jeotermal
5. Paleolitik
6. Obsidiyen
7. Mermer
8. Linyit
9. Teşvik
10. İktisat
11. Liberal
12. Doğal gaz
13. Güneş
14. Kanada
15. Ham madde
16. Venezuela
17. Petrol
18. Maden

Anahtar Kelime: YENİLENEBİLİR ENERJİ

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr